

“EMİNE” SEVGİ ÖZDAMAR
Haliçli Köprü

Turkuvaz Kitap, 2008 (1 baskı)

Die Brücke Vom Goldenen Horn

© 1992, 1994, 2006 Verlag Kiepenheuer & Witsch Co. KG,
Cologne/Germany

İletişim Yayınları 2109 • Edebiyat 335

ISBN-13: 978-975-05-1704-4

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

DİZİ KAPAK TASARIMI Suat Aysu

KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Deniz Karagül

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ayla Karadağ

BASKI ve CLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

“EMİNE” SEVGİ ÖZDAMAR

Haliçli Köprü

Die Brücke Vom Goldenen Horn

ÇEVİREN *Ilknur Özdemir*

“EMİNE” SEVGİ ÖZDAMAR 1946’da doğdu. Muhsin Ertuğrul, Beklan Algan, Ayla Algan, Haldun Taner, Melih Cevdet Anday ve Nurettin Sevin’den tiyatro eğitimi aldı. 1976’da Almanya’ya gitti. Brecht’in öğrencisi Benno Besson ve Matthias Langhoff’la baş asistan, dramaturg ve oyuncu olarak Berlin, Paris, Avignon, Lyon, Münih, Frankfurt, Bochum şehir tiyatrolarında çalıştı. Çalışmalarından dolayı Paris Vincennes Üniversitesi tarafından kendisine doktora yapma hakkı tanındı. Kitapları 17 dile çevrildi.

Yapıtları: *Karagöz Almanya’da* (oyun, 1982), *Bir Temizlikçi Kadının Kariyeri* (oyun, 1984), *Annedili* (öykü, 1990), *Keloğlan Almanya’da* (oyun, 1991), *Hayat Bir Kervansaray* (roman, 1992), *Haliçli Köprü* (roman, 1998), *Nuh’un Gemisi* (oyun, 2000), *Aynadaki Avlu* (öykü, 2001), *Tuhaf Yıldızlar Dünyaya Bakıyorlar Gözlerini Kırpmadan* (roman, 2003), *Kendi Kendinin Terzisi Bir Kambur* (anlatı, 2007), *Peri Kızı* (oyun, 2010), *Yabanda Ölmek* (oyun, 2011).

Ödülleri: 1991 Ingeborg Bachmann Ödülü (*Hayat Bir Kervansaray*), 1993 Walter Hasenclever Ödülü (*Hayat Bir Kervansaray*), 1994 New York Yılın En İyi 20 Kitabı (*Annedili*), 1994 London Times En İyi Kitap (*Hayat Bir Kervansaray*), 1998 Kuzey Ren Westfalya Yılın Sanatçısı Ödülü, 1998 Almanya Kuzey Şehirleri Literatür Ödülü, 2003 Frankfurt Şehir Yazarı Ödülü, 2004 Kleist Ödülü, 2007 Ölmeden Önce Okunması Gereken 1001 Kitap Ödülü, ABD (*Hayat Bir Kervansaray*), 2009 Berlin Sanat Ödülü, 2010 Carl Zuckmeyer Madalyası, 2012 Alice Salomon Poetik Ödülü, Darmstadt Dil ve Şiir Akademisi Üyeliği.

Bu kitaptaki kiřilerin ve olayların,
gerçek kiři ve olaylarla ilgisi yoktur.
Mevcut benzerlikler, tamamen rastlantısaldır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kötülük Üzerine / JOHN BERGER 9

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜSKÜN İSTASYON 13

KADINLAR YURDUNUN UZUN KORİDORLARI 15

GECE-GÜNDÜZ IŞIKTAYDIK 99

ANİ YAĞMUR BİNLERCE IŞIKLI İĞNE GİBİ İNDİ 115

BAŞIBOŞ DOLAŞAN TAVUKLAR VE TOPALLAYAN SOSYALİST 135

İKİNCİ BÖLÜM

HALIÇLI KÖPRÜ 159

KAPTANIN LOKANTASINDAKİ UZUN MASA 161

SİGARA BİR SOSYALİSTİN EN ÖNEMLİ AKSESUARIDIR 201

ÖLÜ ÖĞRENCİNİN TABUTU MARMARA'DA GÜNLERCE YÜZDÜ 223

AYI BUĞDAYLA BESLEYEBİLİRDİK 241

ANNELERİN SESLERİ 263

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜSKÜN İSTASYON

KADINLAR YURDUNUN UZUN KORİDORLARI

O tarihte, yıllardan 1966, Stresemann Caddesi'nde, bir ekmekçi dükkânı vardı, yaşlı bir kadın ekmek satardı o dükkânda. Kadının kafası, gözünden uyku akan bir fırıncı çırağının yoğurduğu somuna benzerdi, iri ve yamuktu. Yukarı çektiği omuzlarının üstünde bir tepside taşır gibi taşırdı kafasını. O ekmekçiye girmek hoşuma giderdi, çünkü ekmek kelimesini söylemeye gerek kalmazdı, parmakla işaret etmek yeterdi.

Ekmek henüz sıcakken, sokakta bir camekânın içinde asılı olan gazetenin başlıklarını ezberlemek daha kolay gelirdi bana. Sıcacık ekmeği göğsüme, karnıma bastırır, ayaklarımı leylekler gibi kaldırıp indirerek soğuk sokakta diki lirdim.

Tek kelime Almanca bilmiyordum, İngilizce bilmeyenler "*I can't get no satisfaction*" şarkısını nasıl söylerse ben de cümleleri öyle öğreniyordum; hani tavukların gak gak gak demesi gibi. Gak gak gak, işime gelmeyen bir cümleye cevap olabiliyordu. Örneğin biri, "Niye böyle gürültüyle yürüyor-

sun?” diye sorduğunda, Almanca bir gazete başlığıyla yanıtlamıştım onu: “*Wenn aus Hausrat Unrat wird.*”*

Başlıkları ezberlememin nedeni, işçi olarak Almanya’ya gelmeden önce İstanbul’da altı yıl gençlik tiyatrosunda oynamış olmamdır belki. Annemle babam bana durmadan sorarlardı: “Bu kadar çok cümleyi nasıl ezberleyebiliyorsun, zor değil mi?” Tiyatrodaki yönetmenlerimiz bize, “Metinlerinizi öyle iyi ezberlemelisiniz ki rüyanızda bile söyleyebilmelisiniz,” derlerdi. Ben de metinleri rüyamda tekrarlamaya başladım, bazen unutuyor, korku içinde uyanıyor, hemen cümleleri tekrarlıyor ve yine uykuya dahi yordum. Metni unutmak, bir trapezcinin havada partnerinin elini yakalayamayıp düşmesi gibi bir şeydi. Ama insanlar, mesleklerini ölümlle kalım arasında yapanları severler. Tiyatroda aldığım alkışları evde annemden alamıyordum. Güzel şapkalarını ve tuvaletlerini oynadığım rollerde giymem için bana verdiği olurdu bazen, ama tiyatro yüzünden okulu ihmal edince, “Neden derslerini de rollerin gibi güzelce ezberlemiyorsun?” dedi. “Sınıfta kalacaksın.” Haklıydı annem, ben sadece oyunların repliklerini ezberliyordum, hatta rol arkadaşlarıminkini de. On altı yaşındayken Shakespeare’in *Bir Yaz Gecesi Rüyası*’nda Periler Kraliçesi Titania rolünde oynadım.

*“Haydi halka olun, bir peri şarkısı söyleyin!
Sonra bir dakikanın üçte biri sizin
Birkaçınız gidin, gül goncalarını kurtlardan kurtarın!”*

Okulu bırakmak zorunda kaldım. Annem ağladı. “Şimdi sana Shakespeare’in ya da Molière’in yararı olacak mı? Tiyatro hayatını mahvetti.” “Tiyatro benim hayatım, hayatım kendi kendini nasıl mahveder ki? Jerry Lewis de liseyi bitir-

(*) Ev eşyası çöp olunca – ç.n.

memiş, ama onu seviyorsun, anne. Harold Pinter de tiyatro yüzünden okulunu bırakmış.” “Ama onlar Jerry Lewis ve Harold Pinter.” “Ben tiyatro okuluna gideceğim.” “Başaramazsan mutsuz olursun. Açlıktan ölürsün. Okulunu bitir, yoksa baban sana para vermez. Avukat olabilirsin istersen, konuşmayı seviyorsun. Avukatlar da oyuncular gibidir, ama açlıktan ölmezler, ne dersin? Liseyi bitir.”

“Adi olmayan cinsten bir ruhum,” diye yanıtladım onu.

“Sen beni eşek yerine koyuyorsun ve korkutmak istiyorsun, sanki can düşmanımın senin, eziyet edip beni öldürmek istiyorsun. Belki suç bende, ama ben senin annemim, sabrım taşmak üzere benim.”

Ağladı. Yanıtım şöyle oldu: “*Alaycılığınızı, küçümsemenizi göz yaşlarınızın altına saklayın bakalım.*”

“Kızım, korkunç asisin, üstelik çok gençsin.”

“Hayır, hayır anne, güvenemem yapamam.

Nefret edilesi yüzlerinize artık bakamam,

Sizin dövüşmeyi bilen ellerimiz arsa,

Benim de iyi koşan uzun bacaklarım var!”

Annemle aramdaki çekişme hiç bitmediği için evde artık yüzüm gülmez olmuştu. Babam ne yapacağını bilemiyor, “Birbirinizi üzmayın! Neden bizi sert konuşmaya zorluyorsun?” demekle yetiniyordu.

“Size hayretle vereceğim cevabımı

Güzel Helen açıkladı bana planını.

Yani bu ormandan nasıl kaçacağımı.”

İstanbul’da hava güneşliydi, gazete bayilerinin önünde asılı gazetelerde şu başlıklar okunuyordu: “Almanya daha fazla Türk işçi istiyor”, “Almanya Türkleri alıyor.”

Almanya'ya giderim, diye düşündüm, bir yıl çalışırım, sonra da tiyatro okuluna yazılırım. İstanbul'daki İrtibat Bürosu'na gittim. "Kaç yaşındasın?" "On sekiz." Sağlıktıydım, iki hafta sonra pasaportum hazırды, Berlin'deki Telefunken fabrikasıyla bir yıllık sözleşmem de.

Annem artık hiçbir şey söylemiyor, peş peşe sigara yakıyordu. Sigara dumanına boğulmuştuk. Babam, "Almanya'da Allah sana akıl fikir ihsan etsin," diyordu. "Daha yumurta bile pişiremiyorsun. Telefunken'de radyo lambalarını nasıl üreteceksin? Okulunu bitir. Kızımın işçi olmasını istemiyorum ben. Oyun değil bu."

İstanbul'dan Almanya'ya giden trende birkaç gece koryorda bir aşağı bir yukarı yürümüş, işçi olarak oraya giden bütün kadınları gözlemiştim. Hepsisi de çoraplarını dizlerinin altına yuvarlamıştı, kalın çorap lastikleri iz bırakmıştı tenlerinde. Almanya'dan henüz çok uzakta olduğumuzu, yanlarından geçtiğimiz ve adlarını okuyamadığım istasyon levhalarına değil de o kadınların çıplak dizlerine bakınca daha iyi anlayabiliyordum. Kadınlardan biri, "Ne bitmez yolmuş bu," dedi. Ötekiler sessizce katıldılar onun görüşüne, hiçbirinin aklına sesini çıkarmak gelmedi, sadece sigara içen kadınlar paketlerini çıkardılar, birbirlerinin yüzüne bakıp sigaralarını tütürdüler. Sigara içmeyenlerse camdan dışarı baktılar. İçlerinden biri, "Yine hava karardı," dedi. Bir başkası, "Dün de böyle kararmıştı hava," dedi. Yakılan her sigara treni hızlandırıyordu. Saatine bakan yoktu, hepsi sigaralarına bakıyor, durmadan tütürüyorlardı. Tam üç gün üç gece dir üstümüzü çıkartmamıştık. Sadece yerde birkaç çift ayakkabı duruyor, onlar da trenin hareketiyle sarsılıyordu. Kadınlardan tuvalete gitmek isteyen olursa yerdeki ayakkabılardan birini ayağına geçiriyor, başkasına ait o ayakkabıların tuhaf tuhaf sıçrayarak tıkanmış tuvaletlere koşuyordu. An-

nemi andıran kadınları aramakta olduğumu fark ettim. Birinin topukları anneminkilere benziyordu. Güneş gözlüğümü takıp usul usul ağlamaya başladım. Yerdeki ayakkabılar arasında anneme ait olan yoktu. İstanbul'dayken onun ayakkabılarıyla benimkiler ne güzel yan yana dururdu. Ayakkabılarımızı nasıl da kolayca ayaklarımıza geçirir, sinemaya Liz Taylor'u seyretmeye ya da operaya giderdik.

Annecim, annecim.

Almanya'ya varacaktım, yatacak bir yer vereceklerdi bana, sonra hep annemi düşünecektim, işim bu olacaktı, böyle düşündüm. Gözyaşlarım çoğaldı, öfkelen dim, sanki ben annemi değil de annem beni terk etmişti. Shakespeare kitabımın arkasına gizledim yüzümü.

Sabah olduğunda tren Münih'e vardı. Günlerdir ayakkabılarını giymemiş olan kadınların ayakları şişmişti, ayakkabılarını çıkarmamış olanları sigara ve çikolata almaya yolladılar: *Çikolata - çikolata*.

Bir sürü kadınla birlikte bir kadınlar yurdunda kalıyordum, *wonaym** diyorduk oraya. Hepimiz radyo fabrikasında çalışıyorduk, çalışırken de sağ gözümüze bir büyüteç takıyorduk. Akşamları yurda döndüğümüzde de birbirimize ya da soyduğumuz patateslere sağ gözümüzle bakıyorduk. Bir düğme ko tuğunda kadınlar onu da sağ gözlerini iyice açarak dikiyorlardı. Sol gözümüz hep kısılır, yarı kapalı kalırdı. Uyurken de aynısı olurdu, sol gözümüz hep biraz kısılırdı, öteki kadınların da sabahleyin saat beşte, yarı karanlıkta etekliklerini ya da pantolonlarını tıpkı benim gibi sadece sağ gözleriyle aradıklarını görürdüm. Radyo lambası fabrikasında çalıştığımızdan beri sağ gözümüze sol gözümüzden daha çok güveniyorduk. Büyütec in gerisindeki sağ gözümüzle bakarak, küçük radyo lambalarının incecik tellerini cımbızla bükebiliyorduk. Teller örümcek bacağı gibi çok

(*) Kelimenin aslı Wohnheim'dir - e.n

inceydiler, b y te siz zor görülüyorlardı. Fabrikadaki Őefin adı Herr Schering'di. Őerin diyordu kadınlar ona, bazen de Őer. Sonra Őer'e bir de Herr eklediler, adamın adı kimi kadının ağzında HerŐering ya da Herşer* oldu.

Bir haftadır Berlin'deydik. Herşer, Atatürk'ün ölüm günü olan 10 Kasım'da, Türkiye'deki gibi saat dokuzu beŐ gece Atatürk için birkaç dakika saygı duruŐunda bulunmamızı istedi. 10 Kasım günü atölyede saat dokuzu beŐ geçe makinelerimizin baŐından kalktık, yine sağ gözlerimiz sol gözümüzden büyüktü. Ađlamak isteyen kadınlar sağ gözleriyle ağladılar, bu yüzden gözyaŐları sağ g g slerinin üzerinden ayakkabılarının sağ tekine aktı. Böylece Atatürk'ün ölümü için d kt g m z gözyaŐlarıyla Berlin'deki radyo fabrikasının zeminini ıslattık. Tavandaki ve makinelerimizdeki floresan lambaları güçlüydü, gözyaŐlarını hemen kuruttular. Atatürk için ayağa kalkarken kadınlardan bazıları b y te lerini sağ gözlerinde unutmuŐlardı, gözyaŐları b y te lerin içinde birikti, camları buğulandı.

Biz Herşer'i hiç g rmezdik. Bir kadın tercüman onun Almanca söylediklerini Türkçeye aktarırdı: "Herşer dedi ki, siz..." Bu Herşer'i hiç görmediğim için onu Türkçe tercümanın yüzünde arardım. Kadın gelince gölgesi önümüzdeki k  k radyo lambalarının üstüne düşerdi.

 alıŐırken her Şey bir tek çerçevenin içine girerdi: Parmaklarımız, floresan ışığı, cimbız, k  k radyo lambaları ve onların örümcek bacakları. O çerçevedeki resmin kendi sesleri vardı, insan dünyadaki seslerden ve kendi bedeninden kopuyordu. Belkemiđimiz kayboluyordu, g g slerimiz kayboluyordu, saçlarımız kayboluyordu. Bazen burnumuzu çekiyorduk. Içinde yer aldığımız büyütülmüŐ resmi bozabilecekmiŐ

(*) Herrscher (okunuŐu Herşer): Hükmeden.

gibi, bu burun çekme işini erteleyip duruyorduk. Tercüman gelip gölgesini bu resme düşürünce, resim bir zar gibi yırtılıyor, ses kayboluyor, bir delik açılıyordu. Sonra ben tercüman kadının yüzüne baktığımda yine gökyüzünün bir yerindeki uçakların seslerini işitiyordum ya da fabrikanın zeminine metal bir nesne düşüp yankı yapıyordu. İşlerini yarılacakları bu anda kadınların omuzlarına kepek döküldüğünü görüyordum. Herşer'in Almanca sözlerini Türkçeye çeviren tercüman kadın, taahhütlü mektup getiren ve imza için bekleyen bir postacı gibi, bizim "Okay" dememizi bekledi.

Kadınlardan biri İngilizce "Okay" sözcüğü yerine Türkçe olarak "Tamam" derse, tercüman tekrar "Okay mi?" diye sorardı, ta ki o kadın "Okay" diyene kadar. Kadınlardan biri, radyo lambasının küçük bacaklarını cımbızla bükerken hata yapmak istemediğinden ya da büyütecin altında lambayı kontrol ederken okay'ini geciktirirse, o okay diyene kadar tercüman sabırsızlık içinde üfler, alnındaki kâkülü havalandırır.

Onunla birlikte işyeri doktoruna gittiğimizde, "Gerçekten hastayım, doktora öyle söyle, okay mi?" derdik ona.

Okay sözcüğü *wonaym*'a da girmişti.

"Yarın odayı sen temizlersin, okay mi?"

"Tamam."

"Okay, de."

"Okay."

İlk günlerde şehir bana uçsuz bucaksız bir bina gibi geliyordu. Hatta Münih'le Berlin arasındaki mesafe bile tek bir bina gibiydi. Münih'te, öteki kadınlarla birlikte trenin kapısından çıkıp istasyon büfesinden içeri. Sandviç, kahve, süt, rahibeler, floresan lambaları, sonra büfeden çıkış, sonra uçağın kapısından giriş, Berlin'de uçağın kapısından çıkış, otobüsün kapısından geçiş, otobüsün kapısından çıkış, Türk

kadınlarının kaldığı *wonaym*'in kapısından giriş, *wonaym*'in kapısından çıkış, Hallesche, Tor'da Kaufhaus-Hertie'nin kapısından giriş. *Wonaym*'in kapısından çıkıp Hertie'nin kapısına giderken bir metro köprüsünün altından geçmemiz gerekiyordu. Hertie'nin en üst katında gıda bölümü vardı. Biz üç kızdık, Hertie'de şeker, tuz, yumurta, tuvalet kâğıdı ve diş macunu almak istiyorduk. Bu kelimeleri bilmiyorduk. Şeker, tuz. Şekeri tarif etmek için bir kadın satış elemanının önünde kahve içermiş gibi yapıp “şak şak” dedik. Tuzu tarif etmek içinse Hertie'de yere tükürdük, dillerimizi dışarı çıkarıp “eeee” dedik. Yumurtaları tarif etmek için, sırtımızı satıcı kadına dönüp popolarımızı iki yana salladık, “gak gak gak” dedik. Şekeri, tuzu ve yumurtayı alabildik ama diş macununu beceremedik. Onun yerine fayans temizleyicisi verdiler. Böylece ilk Almanca kelimelerim, şak şak, eeee ve gak gak gak oldu.

Sabahları saat beşte kalkıyorduk. Odalarda ikişerli ranzalar halinde altı yatak vardı.

Benim odamdaki ilk iki yatakta, iki bekâr kız kardeş yatıyordu. Para biriktirip erkek kardeşlerini Almanya'ya aldırmaq istiyorlardı. Kardeşlerinden öyle bir söz ediyorlardı ki sanki onlar daha önce yaşadıkları bir hayata aittiler, bu yüzden zaman zaman erkek kardeşlerinin ölmüş olduğu duygusuna kapılıyordum. Kız kardeşlerden biri ağladığında ya da yemeğini bitirmediğinde ya da kendini üşüttüğünde öteki ona, “Kardeşlerin duymasın,” diyordu. “Bir duyarlarsa!” Fabrikadaki işlerinden dönünce *wonaym*'da açık mavi renkte, elektriklenen kumaştan sabahlıklar giyerlerdi. Adet gördüklerinde saçları da elektriklenir, elektriklenen kumaştan sabahlıkları odada ses çıkarırdı. Bu kardeşlerden biri yataktan indiğinde ve yarı karanlık, nemli sabah saatinde ayak kabısını giydiğinde bazen ayağına kardeşininkini geçirirdi,

ayakları bunun farkına varmazdı, çünkü ikisinin ayakkabıları birbirine çok benzerdi.

Akşamları, iş çıkışında, kadınlar odalarına gider, yemeklerini oradaki masalarda yerlerdi. Ama akşam olmazdı, akşam uzaktaydı. Geceyi hemen odanın içine almak istedikleri için yerlerdi yemeklerini. Akşamı atlayıp geceye geçerdik.

İki kız kardeş masaya oturur, tencereye bir ayna dayar ve saçlarını bigudiyle sararlardı. Her ikisi de çoraplarını dizkapaklarının altına yuvarlamış olurlardı. Onların çıplak dizleri bana odada çok geçmeden lambanın söndürüleceğini hatırlatırdı. O ikisi odada yalnızmışçasına konuşurlardı.

“Çabuk ol, yatmalıyız.”

“Bugün ışığı kim söndürecek, sen mi, ben mi?”

Biri, eli elektrik düğmesinde, kapıda durur, ötekinin yatağına girmesini beklerdi. Kardeşi, bigudili başını, bir arabayı geri geri götürüp park edencesine dikkatle yastığa koyardı. Başını yastığa iyice yerleştirdikten sonra “Söndür!” derdi. O zaman kardeşi ışığı söndürürdü.

Bizler, yani öteki dört kız, masadan kalkmazdık, kimimiz mektup yazardı. Karanlık bizi birbirimizden ayırırdı. Karanlıkta soyunurduk. Bazen yere bir kurşunkalem düşerdi. Herkes yatıp da ortalık sessizleşince, askılarda asılı o iki açık mavi sabahlığın elektriklenen kumaşlarının sesini duyardık.

İstanbul’daki çocukluğumdan beri her gece ölmüşlerime dua etmeyi âdet edinmişim. Önce dua ediyor, sonra tanımadığım ama adlarını duyduğum ölülerin adlarını sıralıyordum. Annemle anneannem konuşurlarken ölenlerden çok söz ederlerdi. Ben de onların adlarını ezberlemişim, her gece yatağımda adlarını sayar, huzur içinde yatsınlar diye ruhlarına dua ederdim. Bu, bir saat sürerdi. Annem, “İnsan ölü-

lerin ruhlarını unutursa onlar acı çekerler,” derdi. Berlin’deki ilk gecelerde de ölülere dua ediyordum, ama çok erken kalktığımız için çabucak yoruluyordum. Bütün ölülerin adlarını bitirmeden uyuyakalıyordum. Böylece bütün ölmüşlerimi Berlin’de yavaş yavaş kaybettim. İstanbul’a dönersem orada ölülerin adlarını saymaya yeniden başlarım, diye düşünüyordum. Ölüleri unutmuştum ama annemi değil. Annemi düşünmek için yatağıma giriyordum. Ama annelerin nasıl düşünüldüğünü bilemiyordum. Bir film yıldızına âşik olmak ve gece onu düşünmek –örneğin onunla nasıl öpüşeceğimi– daha kolaydı.

Ama insan annesini nasıl düşünür?

Bazı geceler, geriye sarılan bir filmde olduğu gibi *wonaym*’ın kapısından çıkıp beni buraya getiren trene koşuyordum. Treni de geri götürüyordum. Ağaçlar pencerenin önünden geriye doğru akıyordu, ama yol çok uzundu, ancak Avusturya’ya kadar gidebiliyordum. Dağların dorukları sise gömülüyordu ve sis varken treni geriye doğru götürmek zor oluyordu. Sonra orada uykuya dalıyordum. Hiçbir şey yemezsem ve aç kalırsam, annemi düşündüğümü fark etmişim ya da tırnağımın etini azıcık kopardığımda canım acıyınca. O zaman, bu acı benim annem, diye düşünüyordum. Bu yüzden çoğu zaman aç karınla ya da parmağım acıyarak girdim yatağıma.

Üstümdeki yatakta yatan Rezzan da pek fazla yemek yemiyordu. Onun da annesini düşündüğünü düşündüm. Rezzan uzun süre uyanık kalıyor, karanlıkta yatağında solundan sağına dönüyor, sonra yastığını yatağının bir ucundan alıp öbür ucuna koyuyordu. Bir süre sonra yine soldan sağa, sağdan sola dönmeye başlıyordu. Alttaki yatakta kafamın yarısıyla annemi düşünürken öteki yarısıyla da Rezzan’ın annesini düşünmeye başlıyordum.

Öteki ikili ranzada İstanbullu iki kuzin yatıyordu. Daha sonra üniversiteye gidebilmek amacıyla fabrikada çalışıyorlardı. Birinin saçları iki örgüdü, ergenlik döneminde yüzündeki sivilcelerle oynadığı için cildinde derin yara izleri vardı, ağzı da kokuyordu. Öteki kuzinse güzeldi, ağzı kokanı postaneye ya da Hertie'ye yolluyordu. Ağzı kokanı, bir keresinde postaneden döndüğünde, güzel olan kuzin, onu masanın üzerine uzanmaya zorladı, giysisinin kollarını ta omuz başına kadar sıvadı, sonra kot pantolonunun kemerini çıkardı ve kuzininin sırtına indirdi. Açık mavi sabahlıklı iki kız kardeş, Rezzan ve ben, “Ne yapıyorsun sen?” dedik ona.

“Orospu postaneye gitmişti, çok geç döndü oradan,” dedi.

Biz de, “Kanatları yok ya,” dedik, “uçacak mıydı? Çok geç dönmedi ki.”

“Hayır, siz karışmayın.

Siz karışmayın.

Siz karışmayın.

Siz karışmayın.”

Bu cümleyi her söyleyişinde kuzininin sırtına kemeri indirdi, bir yandan da gözlerimizin içine bakıyordu. Gözbebekleri çıldırmış bir ışık gibi dönüp duruyordu, kızın sağ gözü, öteki kadınların hepsinde olduğu gibi sol gözünden daha büyüktü.

O gece, herkes yattıktan sonra, yani saçları bigudili iki kız kardeş altı üstlü iki yatakta, kuzinler altı üstlü iki yatakta, Rezzan'la ben de altı üstlü iki yatakta yatarken, ağzı kokanı ve dayak yiyen kuzin, güzel olan ve dayak atan kuzinin yanına tırmandı ansızın. Karanlıkta, nevesimin içindeki yorganı çıkarıp yere attılar, uyku tulumuna girer gibi nevesimin içine girdiler, düğmelerini iliklediler ve bu durumda –bu çuvalın içine kapatılmış olarak– maç muç öpüştiler ve seviştiler. Ve biz, odadaki öteki dört kız, hiç kıpırdamadan onları dinledik.